

Dodatek č. 4

k Metodice k novým postupům při vedení seznamu voličů a volebních okrsků od 1. ledna 2014

(Metodika zveřejněna na adrese <http://www.mvcr.cz/clanek/stanoviska-ministerstva-vnitra-k-otazkam-voleb-946485.aspx>)

Ad II. a) poskytování seznamu voličů v členění podle volebních okrsků

Úpravy formuláře

V návaznosti na zkušenosti týkající se výdeje seznamů voličů Ministerstvem vnitra na žádost obecních úřadů byly provedeny některé úpravy mající dopad na vyplňování formuláře *Žádost o vydání seznamu voličů* v aplikaci CzechPOINT@office:

- **Při zadání požadavku o výdej seznamu voličů pro volby do Evropského parlamentu nebo pro volby do zastupitelstev obcí či místní referendum je nově možné zrušit zaškrtnutí požadavku na výpis voličů-cizinců.**

Doposud platilo, že byl-li požadován výdej seznamu voličů pro volby do Evropského parlamentu nebo pro volby do zastupitelstev obcí či místní referendum, nebylo možné zrušit zaškrtnutí požadavku „výpis voličů-cizinců“, neboť se vycházelo z toho, že v těchto volbách mají právo volit také občané EU s bydlištěm v ČR a obecní úřad nemá možnost jinak získat úplný přehled o těchto voličích, kteří požádali o zápis do seznamu voličů v ČR, zejména v případech, kdy se takový volič-občan EU přistěhuje do jiné obce, kde již nemá povinnost znovu o zápis do seznamu voličů žádat. Ukázalo se však, že v některých případech potřebovaly obecní úřady zopakovat požadavek na výpis voličů-občanů ČR a automaticky musely požadovat i cizince, což mimo jiné, představovalo i zbytečnou zátěž pro cizineckou policii, která opakovaně vydávala výpis téže obci.

- **Při vyplňování kolonky *Rozhodné datum pro zařazení do seznamu voličů* je možno zadat pouze datum stejné nebo pozdější, než je datum aktuální.**

Dle vysvětlivek k vyplnění formuláře se jako rozhodné datum má uvést datum, ke kterému obecní úřad žádá o zařazení obyvatel do seznamu voličů, tj. datum druhého dne voleb a konají-li se volby nebo referendum v jednom dni, den voleb nebo referenda. Vzhledem k tomu, že v praxi v některých případech docházelo k nepochopení a jako rozhodné datum bylo zadáváno datum do minulosti, pro které systém nedokáže zpětně seznam voličů vygenerovat, byla zavedena automatická kontrola již při vyplňování formuláře, která neumožní zadat dřívější datum. Formulář označí pole s nevyhovujícím datem červeně a zobrazí informaci k poli o nutnosti zadat vyšší než aktuální datum. Kontrola dat znemožní odeslání formuláře v případě, že datum nesplňuje stanovenou podmínku.

- **Možnost požádat o seznam voličů jiné obce**

Existují případy, kdy je potřeba zajistit, aby o seznam voličů pro obec B mohl jménem obce B požádat zástupce obce A. Nejčastěji půjde o případy uzavření veřejnoprávní smlouvy mezi obcí A a B, z níž vyplývá závazek obce A vést pro obec B stálý seznam voličů, nebo o případ, kdy v obci B je jmenován správce obce a výkon přenesené působnosti byl rozhodnutím krajského úřadu svěřen příslušnému pověřenému obecnímu úřadu (obci A).

Doporučujeme, aby v takovém případě se zástupci dotčených obcí, zejména té, na kterou přešla povinnost vést seznam voličů za jinou obec, obrátily na Ministerstvo vnitra (oddělení voleb, tel. 974 817 377, 378, email: volby@mvcz.cz), kde jim bude poskytnuta, případně ve spolupráci s dalšími odbory, metodická pomoc.

V případě veřejnoprávní smlouvy bude zapotřebí, aby podle návodu došlo k předání a převzetí přenesené působnosti mezi lokálními administrátory dotčených obcí ve Správě dat.

V případě výkonu přenesené působnosti za jinou obec na základě rozhodnutí krajského úřadu, dojde k převedení/převzetí přenesené působnosti za účasti národního administrátora (odbor eGovernmentu Ministerstva vnitra).

V uvedených případech bude zapotřebí Ministerstvu vnitra zaslat číslo veřejnoprávní smlouvy nebo kopii rozhodnutí krajského úřadu.

Po předání/převzetí přenesené působnosti ve Správě dat se pracovníkovi z obce A, který má zřízen přístup do centrály Czech POINT, nabídne ve formuláři Žádosti o vydání seznamu voličů možnost požadovat seznam voličů buď za svoji obec (A), nebo pro obec B. Požadovaný seznam voličů je zaslán vždy do datové schránky obce, o jejíž seznam voličů se jedná, tzn., že bude-li pracovník z obce A žádat o seznam voličů pro obec B, bude tento zaslán do datové schránky obce B. Je proto třeba současně si zajistit oprávnění obce A k přístupu do datové schránky obce B, popřípadě požádat zástupce obce B nebo správce obce B, který má do datové schránky obce B přístup, aby seznamy voličů přeposlal do datové schránky obce A.

Zavedení kontroly na opakování stejných žádostí v intervalu 10 min

Pokud tentýž obecní úřad v intervalu do 10 minut zopakuje stejnou žádost o výdej seznamů voličů, seznam voličů na základě opakované žádosti neobdrží. Toto opatření se zavádí na základě zkušeností, kdy některé obecní úřady zřejmě nedopatřením během této krátké doby zadaly stejný požadavek, který pak zbytečně zatěžuje systém na úkor žádostí z jiných obecních úřadů.

Obecní úřad na základě stejné žádosti o výdej seznamů voličů opakovaně během 10 minut obdrží do datové schránky pouze tuto zprávu: „Opakovanou žádost o výdej pro seznam voličů lze provést až po 10 minutách.“

Možnosti porovnání poskytnutého seznamu voličů s vlastní evidencí

Z hodnocení poskytování seznamů voličů Ministerstvem vnitra prostřednictvím Žádosti o výdej seznamů voličů v aplikaci CzechPOINT@office po volbách do Evropského parlamentu vyplynulo, že řada obcí využila seznamy voličů zasláné Ministerstvem vnitra na základě jejich žádosti pouze ke kontrole dat ve vlastních evidencích voličů. Kontrola byla většinou prováděna manuálně, což zejména ve větších městech s ohledem na počet voličů bylo velmi náročné. Porovnání je

přítom možné provést automaticky; konkrétní způsob však nelze s ohledem na různorodost systémů k vedení seznamu voličů doposud používaných v jednotlivých obcích popsat. Lze poskytnout pouze obecně formulovanou metodiku s využitím například těchto možností:

- **Možnost 1. - Porovnání dat ve vlastním informačním systému**

Požádat dodavatele IS, ve kterém se vede seznam voličů, o zavedení nové funkce – „porovnání výpisu“. Funkce porovná shodu dat v IS a v dodaném souboru CSV.

- **Možnost 2. - Porovnání dat v MS Excel**

1. Vyexportovat volební seznam z IS do formátu, který je možno otevřít v MS Excel (např. CSV).
2. Ponechat pouze sloupce jméno – příjmení - datum narození - volební okrsek - adresa; ostatní sloupce smazat.
3. Stejný postup aplikovat na volební seznam od Ministerstva vnitra (soubor ve formátu CSV).
4. Sloupce uvést do stejného pořadí.
5. Postupovat podle tohoto návodu na porovnání dvou sešitů v MS Excel: <http://office.lasakovi.com/excel/data/porovnat-dve-tabulky-rozsireny-filtr-excel-2010/>

Ad II. b) obecní úřad jako volební orgán, který vede stálý seznam voličů

Změna příjmení

K připomínkám některých obecních úřadů, že v hromadných (změnových) výpisech pro účely samospráv chybí údaj o změně příjmení, což jim komplikuje postup při aktualizaci stálých seznamů voličů, se uvádí, že tyto hromadné výpisy nejsou koncipovány jako zdroj aktualizace seznamů voličů.

Existují v zásadě dvě možnosti, jak může obecní úřad udržovat údaje ve stálém seznamu voličů aktuální:

a) obec provozuje vlastní informační systém, který je řádně ohlášen a certifikován, a má tudíž možnost sama si aktualizovat údaje notifikacemi ze základních registrů,

b) požádá Ministerstvo vnitra o poskytnutí seznamu voličů v členění podle volebních okrsků (§ 14 odst. 3 zákona o volbách do zastupitelstev obcí) prostřednictvím formuláře *Žádost o vydání seznamu voličů* dostupného v aplikaci CzechPOINT@office.

Za funkčnost jednotlivých programů používaných obecními úřady pro účely vedení seznamu voličů Ministerstvo vnitra neodpovídá, neboť tyto programy nevytváří ani neprovozuje.

K hromadným výpisům se pro úplnost dodává:

Proces, jenž umožňuje obcím využívat data základního registru obyvatel a agendového informačního systému evidence obyvatel a který nahrazuje dřívější poskytování „hromadných výstupů“ a „změnových sestav“ obecními úřady obcí s rozšířenou působností, byl nasazen do ostrého provozu 10. března 2014.

Nastaveným procesem získávají obce aktuální údaje obyvatel hlášených k pobytu na jejich území. Poskytované výstupní datové soubory sestávají z referenčních údajů základního registru obyvatel, doplněných o údaje o rodném

příjmení a rodném čísle, pokud uživatel poskytnutí těchto „nereferenčních“ údajů výslovně zvolí.

V rámci druhé etapy provozu služby došlo ke zkrácení lhůty pro poskytování vygenerovaných datových souborů z 15 na 4 kalendářní dny.

Jsou-li poskytovány aktuální jmenné údaje, je tím poskytována i případná změna těchto údajů. Tuto změnu lze zjistit porovnáním právě obdrženého datového souboru např. s datovým souborem obdrženým na základě předchozího dožádání. Je-li pro výkon působnosti obce či obecního úřadu nezbytné znát důvod změny jmenných údajů (uzavření manželství, určení otcovství apod.), může tato obec nebo obecní úřad v souladu s ustanovením § 5 odst. 3 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů, využít prostřednictvím dostupného formuláře rozhraní CzechPOINT@office data konkrétního obyvatele z agendového informačního systému evidence obyvatel.

Ad III. Dopady účinnosti nového občanského zákoníku na překážku výkonu volebního práva - doplnění

Dnem 1. ledna 2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), který zrušil institut „zbavení způsobilosti k právním úkonům“, jež bylo podle volebních zákonů překážkou výkonu volebního práva.

Dne 7. dubna 2014 nabyl účinnosti zákon č. 58/2014 Sb., který v návaznosti na účinnost NOZ mění terminologii ve volebních zákonech tak, že překážka ve výkonu volebního práva spočívající ve zbavení způsobilosti k právním úkonům se mění na omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva.

Jde-li o překážku ve výkonu volebního práva, kterou měly obecní úřady doposud ve stálém seznamu voličů uvedenu jako „zbavení způsobilosti k právním úkonům“, je tato od 1. ledna 2014 posuzována podle přechodného ustanovení v § 3032 odst. 1 NOZ, které stanoví:

„Kdo byl podle dosavadních právních předpisů zbaven způsobilosti k právním úkonům, považuje se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona za osobu omezenou ve svéprávnosti podle tohoto zákona.“

Překážka „omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva“ bude takto zaznamenána ve stálém seznamu voličů pouze na základě rozhodnutí soudu vydaného od 1. ledna 2014 v nových případech nebo v případech podle § 3033 odst. 1 NOZ, které stanoví:

„Osoby, které byly zbaveny způsobilosti k právním úkonům přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo jejichž způsobilost k právním úkonům byla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona omezena, nabudou svéprávnosti nejpozději uplynutím pěti let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, ledaže soud rozhodne jinak.“

Znamená to, že překážka ve výkonu volebního práva spočívající ve zbavení způsobilosti k právním úkonům, která je takto uvedena ve stálém seznamu voličů, je od 1. ledna 2014 po shora uvedenou dobu 5 let posuzována podle citovaných přechodných ustanovení v NOZ jako překážka spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva.

V této souvislosti je třeba zmínit usnesení Nejvyššího správního soudu spis. zn. 9 Ads 23/2014 – 34 ze dne 26. března 2014, v němž se uvádí, že „... Osoby, které byly zbaveny způsobilosti k právním úkonům podle občanského zákoníku z roku 1964, se tedy staly od 1. 1. 2014 ex lege způsobilé právně jednat v rozsahu, kde o.z. stanoví nemožnost omezení jejich svéprávnosti. ...“. Ustanovení § 64 NOZ stanoví,

že rozhodnutí o omezení svéprávnosti nezabavuje člověka práva samostatně jednat v běžných záležitostech každodenního života, např. podle § 2066 NOZ osoba omezená ve svéprávnosti je způsobilá darovat a přijmout dar malé hodnoty. Z toho vyplývá, že omezení svéprávnosti soudem se nemůže týkat běžných záležitostí každodenního života. Výkon volebního práva však „běžnou záležitostí každodenního života“ není. Volební zákony překážku spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva upravují, a i když z vyjádření některých soudů vyplývá, že k takovým rozhodnutím neinklinují, nebrání ani NOZ soudu o omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva rozhodnout; v takové případě není dotyčná osoba „zbavena volebního práva“, ale pouze pro překážku omezení výkonu volebního práva nemůže po dobu, po kterou omezení trvá, toto své právo vykonat. V této souvislosti Nejvyšší správní soud uvádí „... rozsah omezení svéprávnosti by měl být v zájmu omezované osoby i osob třetích zřejmý ať již přímo ze zákona nebo z příslušného rozhodnutí soudu tak, aby bylo zřejmé, v jakém rozsahu může či nemůže daná osoba právně jednat ...“.

Pokud soud ve lhůtě 5 let od nabytí účinnosti NOZ nerozhodne u voličů, u nichž je dosud uvedena překážka spočívající ve zbavení způsobilosti k právním úkonům, že jejich svéprávnost je omezena k výkonu volebního práva, bude muset být záznam o této překážce ve výkonu volebního práva ve stálém seznamu voličů zrušen.

Doporučujeme ve stálých seznamech voličů dosavadní překážku „zbavení způsobilosti k právním úkonům“ zachovat i po 1. lednu 2014 a přepsat ji na překážku „omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva“ jen na základě rozhodnutí soudu. Důvodem pro tento postup je, že v případě automatického přepsání každé dosavadní překážky „zbavení způsobilosti k právním úkonům“ na překážku „omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva“, by obecní úřad ztratil přehled o tom, které překážky podléhají pětileté lhůtě, ve které bude soud přezkoumávat zbavení způsobilosti před nabytím účinnosti NOZ. V důsledku toho by pak obecní úřad nevěděl, u kterých voličů může překážku po uplynutí zmíněné pětileté lhůty zrušit.

V seznamu voličů členěném podle volebních okrsků, který poskytuje Ministerstvo vnitra na žádost obecního úřadu v souladu s § 14 odst. 3 zákona o volbách do zastupitelstev obcí, se překážka „omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva“ neuvádí, neboť při generování těchto seznamů jsou čerpány údaje ze základního registru obyvatel, který není zdrojem údajů o omezení svéprávnosti. Překážku výkonu volebního práva spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva tak musí do stálého seznamu voličů doplňovat obecní úřady, které rovněž sledují trvání této překážky.

V informačním systému evidence obyvatel je v současné době veden pouze údaj o tom, zda osoba má či nemá omezenou svéprávnost, avšak není uveden rozsah omezení svéprávnosti, tj. k jakému právnímu jednání se omezení svéprávnosti vztahuje; nelze tudíž z této evidence ani vyčíst, zda dotyčná osoba je omezena ve svéprávnosti k výkonu volebního práva. Přístup k tomuto údaji v informačním systému evidence obyvatel tak obecnímu úřadu pouze umožňuje ověřit, zda nedošlo ke zrušení omezení svéprávnosti nebo naopak, zda nebyla vydána rozhodnutí o omezení svéprávnosti v nových případech, kdy by ale muselo být dále zjišťováno, zda se rozhodnutí soudu vztahuje i na omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva.

Jediným zdrojem údajů o rozsahu omezení svéprávnosti jsou v současné době rozhodnutí soudu o omezení svéprávnosti, která se podle Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č.j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, zasílají obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností příslušnému podle pobytu osoby. Předpokládá se, že obecní

úřady obcí s rozšířenou působností tato rozhodnutí postoupí dále obecnímu úřadu, v jehož správním obvodu má osoba, o kterou jde, trvalý pobyt.

Je nám známo, že ve všech případech soudy svá rozhodnutí ve vztahu k omezení svéprávnosti příslušným obcím nezasílají. Proto by v nejbližší době měla být iniciována změna zákona o evidenci obyvatel, která umožní, aby do informačního systému evidence obyvatel byl zapisován nejen údaj o omezení svéprávnosti, ale také o jejím konkrétním rozsahu, kdy zapisovatelem by byly přímo soudy prvního stupně.